

Grote Opdracht 8 (voorstel Meesterschapsteams Nederlands, december 2018)

Titel: Cultuurhistorische kennis bevordert deelname aan de samenleving en inzicht in de Nederlandse taal en cultuur.

Relevantie: Kennis van de geschiedenis en verscheidenheid van de Nederlandse taal en cultuur is essentieel: voor het ontwikkelen van de eigen identiteit(en), voor een volwaardige participatie aan de Nederlandse pluriforme cultuur, en voor het vormen van een onderbouwd oordeel over veranderingen in taal, taalgebruik en literatuur is. Voor leerlingen is het leren over de culturele contexten van het Nederlands - sociaal, geografisch en historisch – dan ook om tal van redenen noodzakelijk en verrijkend. Om zich thuis te kunnen voelen in Nederlands veranderlijke en veelvormige taal en cultuur. Om te begrijpen dat en waarom taal en literatuur veranderlijk zijn. Om te weten waarom taal en literatuur niet overal en niet door iedereen identiek worden (en werden) gebruikt. Om te ontdekken dat taal, behalve instrument, ook een boeiende bron van kennis, verwondering en plezier is. En, ten slotte, om in te zien dat ook het eigen cultuurhistorische standpunt betrekkelijk is, in het licht van verandering en continuïteit.

Inhoud: De leerling doet kennis op van een breed scala aan canonieke en niet-canonieke teksten die deel uitmaken van Nederlands talige erfgoed. Het gaat niet uitsluitend om (literaire) teksten maar om allerhande taaluitingen die door middel van verbeelding identiteiten creëren en commentariëren, waaronder de nationale identiteit. Dankzij deze *Bildung* en bagage kan iedere leerling zich, ongeacht zijn achtergrond, zeker voelen van zijn kennis van het land waarin hij woont en weet hij hoe hij zich kan verhouden tot het onbekende, het andere en de ander; bovendien zal hij meer plezier beleven aan de rijkdom van de Nederlandse taal.

De leerling leert dat diversiteit van cultuur in Nederland een historisch gegeven is: er zijn en waren altijd verschillende ‘wij’-culturen. Aan literaire cultuur in déze brede zin zijn in totaal drie dimensies te onderscheiden: de inhoud, de vorm en het gebruik van literatuur.¹ Leerlingen dienen deze verschillende culturele contexten te ontdekken, er kennis van op te doen en kunnen deze ook zelf leren onderzoeken.

Kinderen leren al in een vroeg stadium bekende verhalen en gedichten voor kinderen uit de Nederlandse en wereldliteratuur kennen: sprookjes, legenden, bekende verhalen uit de Bijbel en Oudheid. Veel Nederlandse spreekwoorden en gezegden kunnen speels worden geleerd door ze betekenis te laten krijgen vanuit hun historische culturele context (handel, boerenbedrijf, visserij etc.). In een later stadium kunnen langere en complexere teksten in een maatschappelijke of cultuurhistorische context geplaatst worden. Dit leidt tot repertoirekennis van Nederlandstalige literatuur, met ruim aandacht voor de wisselwerking met andere talen, culturen en media (rekening houdend met leeftijd en niveau van de lln).²

¹ **Inhoud:** dat wat de teksten verbeelden en te vertellen hebben. **Vorm:** de ‘materialiteit’ van teksten (bv in handschrift, gedrukt, elektronisch, verklankt –bij mondelinge voordracht) en de ‘medialiteit’ (bv boek, theater, tv, film, website), inclusief de technische en economische factoren daarbij (uitvindingen van bv het alfabet, de drukkunst, het internet; kosten van papier, drukken e.d.). **Gebruik:** wie maken (vroeger en nu) uit of een tekst het stempel ‘literair’ verdient en met welke criteria? Hoe neemt een bepaalde publieksgroep een tekst tot zich en welke functie vervult die dan?

² Een opsomming voor de vuist weg: **Liedjes, liederen en zangers:** van wiegen-, kerst- en Sinterklaasliedjes tot levenslied, volkslied en raptekst, van *Hebban olla vogala* tot Ali B; **verhalen en schrijvers:** van Nijntje tot Mulisch, van Paul van Loon tot Tonke Dragt, van Hieronymus van Alphen tot Floortje Zwigman, van Anansi, Reinaert en Sara Burgerhart tot Odysseus, Max Havelaar en Anne Frank; **gedichten en dichters:** van Hadewijch, Anna Bijns en Maria Tesselschade Roemer Visscher tot Vasalis, Annie M.G. Schmidt en Tjitske Jansen, van Veldeke en Vondel tot Campert en Nasr. Enzovoort! **Genrekennis:** van fabels, sprookjes, moppen tot science fiction, fantasy en distopie. **Toneel, theater, musical, cabaret en soap:** *Elckerlyc*, *De Spaanse Brabander*, *Op hoop van zegen*, *Goede tijden, slechte tijden*, *Soldaat van Oranje* (boek en musical) enz.

Brede vaardigheden: Kritisch denken, creatief denken en (praktisch) handelen, sociale en culturele vaardigheden, (kennis en inzicht, oordeelkundigheid)

Vakspecifiek kennis uit het leergebied: genrekennis, literatuurgeschiedenis, taalverandering en taalvariatie, repertoirekennis (canon plus), intermedialiteit

Uit de blokjes van de meesterschapsteams: verhaal- en verteltheorie, lyriek; literair taalgebruik, literaire genres en media, (esthetisch) waarderen, vormen en functies van lezen, literaire ontwikkeling, literaire competentie, canonisering, literaire normen en conventies, het literaire bedrijf, klassieke thema's uit de wereldliteratuur, literatuur in historische context, literair erfgoed, literatuurgeschiedenis
